

Коли видавці продають книжки на заправках, у супермаркетах, кав'ярнях і ресторанах...

70

Лариса МАРЧУК
(Львів)

У Львові відбувся XXII Форум видавців, на якому були представлені п'ять тисяч нових книжок 350 авторів. Фокусна тема Форуму: «Культура vs Пропаганда».

Маніпуляція свідомістю

Довкола нас постійно щось відбувається. І кожен свідомо чи несвідомо намагається це «щось» проаналізувати. Однак думки, що атакують, емоції, які на нас вливаються через тягуче місиво новин, не дають можливості зосередитись. Як жити в цьому світі й зберігати надію та віру, що нинішній час тобі не ворог, а вірний друг, бо він покликаний скерувати твою енергію, яка має виняткову здатність животворити, на відновлення рівноваги кожного швидкоплинного дня? Як навчитися жити свідомо, щоб не світ керував тобою, а ти був співтворцем у ньому? Це те, що найперше цікавить людей внутрішнього шляху. Деякі з них досліджують, аналізують, роздумують і пишуть книжки, решта їх читає. А Форум видавців, який традиційно відбувається у Львові, сприяє цьому й об'єднує найактивніших громадян суспільства. І ця інтелектуальна атмосфера кожного вересня на кілька днів опановує місто. Адже в програмі Форуму багато зустрічей, дискусій, вистав, майстер-класів, де кожен має змогу віднайти те, що його цікавить.

На Форумі видавців було представлено багато книжок, присвячених подіям, які сьогодні відбуваються в Україні. Це десятки документальних і художніх творів про Майдан і війну на Сході. Зокрема, «100 днів полону, або позивний «911». Її автори – волонтер і громадський діяч, журналіст Валерій Макеєв із Черкащини та художник Сергій Захаров із Донецька. Фотокореспондент Сергій Лойко презентував книжку «Аеропорт», присвячену обороні Донецького аеропорту українськими «кіборгами». Особливо працював історичний майданчик, де виступали промовці з новими науковими дослідженнями про Другу світову війну.

Цього року на конкурс «Найкраща книга Форуму видавців» 87 видавництв представили 463 книжки. Відзначено лише 20. Першу премію конкурсу одержала книжка «Відвага і страх» Ольги Гнатюк. У ній ідеться про життя окупованого Львова в часи Другої світової війни, про долю людей та водночас долю польської, української та єврейської інтелігенції. Дискусії істориків про ці криваві події були на часі. Бо стереотипи минулого настільки вкарбовані в щоденне життя, що нагадують вірус, котрий провокує людей на ненависть і агресію, наголошували дослідники. Не випадково на Форумі проводили паралелі між минулою війною та подіями нинішньої гібридної війни. Інтелектуали брали активну участь у розмаїтих дискусіях. Одна з них мала назву «Як міняти суспільну свідомість, апелюючи до минулого?».

Водночас інша, значно більша частина львів'ян зібралася на відкриття нового супермаркету, який пообіцяв знижку 15% на продовольчі товари. Люди штовхалися, спотикалися й падали, товари розліталися по підлозі, їх топтали ногами. Бажання дармової покупки переросло в агресію, і паніка настільки оволоділа покупцями, що черга заблокувала весь рух автотранспорту на одній із центральних вулиць міста. Журналісти зняли це на камеру й узяли коментар у маркетологів супермаркету: «Не варто розцінювати таку поведінку людей як негативну рису українців, – сказали вони. – Уся справа у вдалому маркетинговому ході власників торгового центру, які добре вивчили психологію споживачів. Люди люблять конкурувати, а це – один із «мотиваторів». Чи не так провокують війни, коли в банальний спосіб маніпулюють людськими пристрастями, які затьмарюють здоровий глузд?»

Мотивація – це те, що наповнює внутрішнє життя кожного

І справді, кожен наш вчинок має мотивацію. Для чого, з якою метою я це роблю чи не роблю? Саме з такими запитаннями я звернулася до журналістки Галини Терещук, котра одержала на Форумі видавців найбільше нагород і відзнак за книжку «Шептицький від А до Я». Галина Терещук показала, що про високі духовні засади християнина, подвижника, ченця можна говорити не пишними фразами, а сердечно й радісно, бо таким має бути життя людини для Бога.

– Я захоплююся постаттю митрополита Андрея Шептицького. І не один рік вивчала архівні матеріали про подвижницьке життя й просвітницьку діяльність, читала його праці з богослів'я, спогади про нього, пастирські послання. Багато переосмислила, роздумувала й у своїх статтях намагалася донести читачам усю велич і святість цієї Людини, – пояснила Галина Терещук. – Однак я відчувала, що цього замало, що маю щось іще зробити для Шептицького. Мені здається, що я діймала його своїми настирливими запитаннями: підкажи щось нове, не банальне, не звичне, аби всім захотілося поцікавитися твоїм зразковим життям на землі. Я так зраділа, коли він підказав мені ідею написати просту й доступну кожній дитині книжку «Шептицький від А до Я».

Книжка ламає всі стереотипи щодо того, як легко в ігровій формі можна подати картинку з біографії велетня духу, фактично монаха. На перший погляд, аскетизм життя в чернечому ордені начебто не вписується в легковажну форму колажу, коли до фотографії митрополи-

та художник власноруч домальовує постать у церковних атрибутах і творить сюжет. Які саме факти з життя Шептицького вибрати й у якій формі їх подати, щоб вони заграли в дитячій свідомості кольорами веселки, як «квіточки» Франциска Ассізького, Галина довго не роздумувала. Все прийшло саме по собі. Відтак вдалося гармонійно поєднати те, що, здавалося б, не поєднується. А це стає можливим тоді, коли темперамент професійного журналіста збігається з вібраціями нашого часу. Благодатна ідея надихнула до роботи групу видавців, яка працювала над проектом цієї книжки: Оксану Думанську, творчу майстерню «Аграфка» та «Видавництво Старого Лева».

Ось приклади з книжки. **Буква Ї – ІЖА: «Одного разу під час окупації до митрополита прийшли німецькі офіцери й були здивовані, що владика сидить за скромною вечерєю: печена картопля, хліб і джерельна вода. «Я їм те, що їсть мій народ», – мовив митрополит.**

Буква Ж – ЖАРТ: «На одному прийнятті якась пишна пані поцікавилася, чому митрополит, такий гарний і талановитий чоловік, та ще й граф, став монахом, відмовившись від світського життя». – А де ви, пані, були раніше? Зустрів би вас – не пішов би в монастир!» – з усмішкою сказав митрополит.

Андрей Шептицький умів жартувати навіть у серйозній розмові. Якось він сказав священникам: «Пам'ятайте, моєї дороги отці, що овець треба не тільки стригти, а й пасти».

Ціни й креативне мислення

Цього разу ціни на книги на Форумі видавців зросли у 2–3 рази. Середня вартість книжки у твердій обкладинці – 80–100 гривень. Помітно зменшився потік відвідувачів. Зате ті, що прийшли на Форум, чітко знали свої уподобання й обирали книжки, варті їхньої уваги. Цьогоріч бізнес-ставку зробили на літературу для дітей і водночас на змістовний для них відпочинок. Спеціально для цього розробили програму Дитячого форуму. Для дітей молодшого віку впродовж чотирьох днів відбувалися платні майстер-класи з різними видами прикладних декоративних мистецтв – це 400 різних акцій.

Батьки з дітьми залюбки відвідували майстерні, слухали письменників і купували книжки.

Міністерство культури вперше підтримало літературний фестиваль, на який приїхало 350 літераторів із 22 країн світу. А міністр культури В'ячеслав Кириленко пообіцяв 9 мільйонів гривень з бюджету на закупівлю книжок для бібліотек. Видавців це тишить, але вони хотіли б від міністерства чіткішої організації роботи й системності в щорічних тендерах. Книжки закуповуються нерівномірно. Комусь припадає 25% державних коштів, решті – нічого.

Книга помітно подорожчала. У видавців виникло багато проблем, насамперед – де продати свою продукцію. На допомогу приходять креативне мислення. Першими долають стереотипи творчі люди. Вони вже сьогодні продають книжки на заправках, у кав'ярнях, сувенірних крамницях, супермаркетах і навіть у ресторанах. Стосовно бібліотек, то вони мають змінити форму своєї роботи. А саме – працювати за методом креативних клубів читачів.

Львів – саме те місто, де особливо цінують творче мислення. Адже щоб привернути увагу туристів, тут постійно вигадують сотні різних забав і фестивалів. Цей позитивний вірус передався й організаторам Форуму видавців, які пообіцяли провести більш як тисячу заходів. Але ніхто не наважився пройтися й це перевірити, щоби потім поставити «галочку» – відбулося чи ні. Та найважливішим є те, які нові думки й враження від побаченого й почутого з'явилися в людей, чим наповнили вони свій внутрішній світ.

Журнал «Віче» розбирали на Форумі так само швидко й завзято, як продукти зі знижкою в супермаркеті. Адже в цьому кольоровому виданні постійно висвітлюється все найважливіше, що відбувається в нашій державі.

Фото автора.

